

Učení plné moci

1. čtení: Dt 18:15-20

Hlavní čtení: Marek 1:21-28

Když přišli do Kafarnaum, hned v sobotu šel do synagogy a učil. I žasli nad jeho učením, neboť učil jako ten, kdo má moc, a ne jako zákoníci. V jejich synagoze byl právě člověk, posedlý nečistým duchem. Ten vykřikl: „Co je ti do nás, Ježíši Nazaretský? Přišel jsi nás zahubit? Víím, kdo jsi. Jsi svatý Boží.“ Ale Ježíš mu pohrozil: „Umlkni a vyjdi z něho!“ Nečistý duch jím zalomcoval a s velikým křikem z něho vyšel. Všichni užasli a jeden druhého se ptali: „Co to je? Nové učení plné moci – i nečistým duchům přikáže, a poslechnou ho.“ A pověst o něm se rychle rozšířila po celé galilejské krajině.

Hospodin ke svým lidem promlouvá různými způsoby. A je to asi i dobře, vždyť nakonec každý z nás je jiný a každá doba je jiná. Bůh je sice vždy stejný, ale je živý a kreativní, když přijde na to, jak oslovit lidi.

Jaké jsou ty Boží způsoby? Tak třeba z Deuteronomia jsme slyšeli o tom, že lidé nesnesli slyšet Boží hlas přímo, a od těch dob nám tedy Hospodin posílal proroky, kteří jeho slova tlumočili.

Proroci to měli s lidmi všelijak pěkné, ale i těžké, protože Bůh často říkal věci, které se jeho lidu nelíbili, i když to s nimi myslel dobře. Skoro jako učitelé ve škole, kteří to s dětmi myslí často dobře, ale děti je považují za tyrany a ničitele jejich práv a svobod.

Tento týden jsme třeba s dětmi v nábožku mluvili o proroku Eliášovi, to je myslím dobrý příklad proroka, který právě pro lidské nepřijetí na svou funkci chtěl i rezignovat.

No, a navíc od té doby, kdy Bůh nemluví napřímo, ale přes posly a proroky, se pak samozřejmě neustále objevují spekulanti, trollové, kteří svá slova zaměňují se slovem Božím a Boží jméno zneužívají na podporu svých zájmů, často i nesmyslů, i když je Pán Bůh k tomu nikdy nepovolal.

Proto to Bůh zkusil jinak, skoro se nabízí říct, že to zkusil nízkoprahově, tak, aby to lidem bylo zcela jasné, ale snesitelné. Boží slovo se stalo tělem, říká Jan ve svém evangeliu. Jinak řečeno, Bůh začal k nám sám mluvit lidským hlasem a nejen, že mluvil, nejen že vedl přednášku, dal nám i praktický příklad, jak žít, věřit a jak milovat.

Udělal to skrze Ježíše Krista. Ježíš pravidelně chodil do synagog a vyučoval, diskutoval s lidmi o Bohu, o Božím slovu. I v tom dnešním krátkém úseku z evangelia je to tak.

Ježíš učí a lidé žasnou. To slovo žasnout, může nést pozitivní i negativní náboj. Lidé, kteří byli v synagoze žasli, tedy, tak nějak je to zvedalo ze židle, některé radostí a některé možná i rozhořčením, nespokojeností. Víme ale díky tomu, že Ježíš svým učením zaujal, vzbudil pozornost. Proč? Protože učil jako ten, kdo má autoritu. A patrně to jeho učení nebylo bezkonfliktní. Nevíme, co konkrétně učil tu sobotu v synagoze. A jak rádi bychom věděli, vidíte? Můžeme ale jen odhadovat.

Možná, že jen rozvinul to, o čem mluvil předtím když chodil kolem jezera. Čiňte pokání a věřte evangeliu. Tedy, změňte svůj postoj k životu a věřte tomu, že Bůh to s vámi myslí dobře. Ono nakonec, už jen to může být pro někoho dobrá zpráva a pro někoho provokace. Jak jako změňte svůj postoj k životu? Jakože chce Ježíš snad říct, že něco dělám(e) špatně?

Nicméně, ať už Ježíš učil cokoli na scéně se ukáže člověk posedlý nečistým duchem. Slovní spojení „nečistý duch“ které používá Marek, najdete v evangeliích ještě ve variaci, kdy se mluví o „démonu“. Křesťané obvykle říkají, že to, co v evangeliích označujeme buďto jako nečistého ducha, nebo jako démona, bychom v současnosti asi označili za duševní nemoc. To ovšem tak úplně nevystihuje Markovo chápání. Více by snad odpovídalo, kdybychom mluvili o nějaké posedlosti. Proč?

Vždyť uvažte sami. Čím může být člověk posedlý? Strachem, žárlivostí, antisemitismem, nenávisť, jakoukoliv závislostí, konspiracemi, vlastním úspěchem, mocí... Dalo by se pokračovat. Ale když o někom řekneme, že je něčím posedlý, vyjadřujeme tím, že ta věc, kterou je posedlý jako by napůl jednala za něj. Jako by mu to přerostlo přes hlavu. A tak to opravdu často je, člověk může ztrácet kontrolu sám nad sebou, protože jeho vnímání reality už může být posunuté. Takové to: „Je to fajn člověk, hlavně se s ním ale

nepouštěj do debaty čipování“. Celou tu škálu od fanatismu, přes nepřiměřené nadšení až po skutečné duševní poruchy Marek zahrnuje pod ty „nečisté duchy“.

Zkrátka a dobře, Ježíš v té synagoze narazí na člověka, který je něčím posedlý, kterému něco nedobrého přerostlo přes hlavu. Ale, už jen styl, jakým Ježíš s nečistým duchem komunikuje naznačuje, že exorcismy nejsou to, proč přišel do synagogy. To krátké: „Zmlkni a vyjdi z něho“ dostatečně naznačuje, že Ježíš přišel především vyučovat, a ne se hádat s „nečistými duchy“, kteří mají tendenci strhávat na sebe pozornost svého okolí. A tu tendenci mají ještě i dnes. Jsou to žrouti času, trpělivosti, vztahů...

U Marka ještě mnohokrát poté čteme, jak Ježíš vyhání zlé duchy. Takže ano, také jednoznačný boj s fanatismem, s tím, co lidem přerůstá přes hlavu, s tím, pod čím jsou lidé sami chudáci, to k Ježíšovu působení patří a patří to také k působení církve ve světě. I my máme umlčovat nečisté duchy, vytrhávat lidi z jejich moci. Jak na to?

Klasický exorcismus byl už za dob Ježíše docela zpochybňován ve vzdělanějších kruzích. A Ježíš opravdu tuto aktivitu nijak nevyhledával, protože přišel vyučovat. Ani zde nepředvádí exorcismus, který by byl jako z hororu. Žádné přesně dané formulace, žádné létání vzduchem.

Ježíšovo učení bylo a je natolik osvobozující, natolik inspirující že provokovalo a provokuje všechny ty, kdo chtějí lidi držet v šachu. Dostojevskij to krásně vystihl slovy Velkého inkvizitora, který ve vězení Ježíšovi říká: „Člověk není schopný žít ve svobodě, kterou ty nabízíš.“

Myslím že to, co se lze od Ježíše naučit je, že zlo nelze ignorovat a je potřeba se mu řádně postavit. A také to, že se zlem není potřeba nějak zvlášť diskutovat, nemá to vlastně ani cenu. Každá posedlost, každý útlak, každý fanatismus a zlý duch pod kterým lidé ztrácejí svou důstojnost, svou schopnost vnímat svět a realitu, si zasluhuje pouze jedno: být umlčen. Nemluví, prosím o umlčení lidí, ale o umlčení zla, které je ničí Boží obraz v lidech. Historie zná mnoho příkladů toho, jak je to zlé, když se zlo neutne hned v začátku. Kolik válek nemuselo být, kdyby lidé zlu neustupovali, kolik obětí mohlo být naživu, kdybychom se zlem nevyjednávali.

Mohlo by se zdát (alespoň na první pohled), že Ježíšovi jeho původní záměr – učit úplně nevyšel. Lidé totiž opět žasnou, ale spíše snad nad vyhnáním zlého ducha než nad učením, se kterým Ježíš přichází. Ovšem když se podíváme na závěr této perikopy pořádně, vidíme, že lidé žasnou nad Jeho učením, které má moc vyhánět zlé duchy.

Tedy, to je dobrá zpráva, že učení, se kterým přišel Ježíš, učení, které neseme i my, jeho církev, je učení, které má moc porazit nečisté duchy, všelijaké posedlosti, fanatismus, nenávisť. Jenom je potřeba nemlčet, když jim stojíme tvář v tvář, nepřehlížet je, ale postavit se jim aktivně na odpor. Samozřejmě, že je to riskantní, samozřejmě, že to není snadné. Ale nejsme na to sami, Bůh nás ve všem, i v tomto provází. Není jisté, že nad tím budou lidé žasnout, vždyť nakonec se v takovém případě stáváme Božími proroky. Jisté je, že tím mnohým můžeme přinést svobodu, radost, a naději, které jsme ve víře v Ježíše sami našli. To jsou nejlepší léky proti trdomyslnosti, závislosti a zášti, nejlepší léky proti nečistým duchům, kteří se snaží svět ovládnout a převrátit naruby. Amen.